

Uşaqların estetik zövq ocağı

Uşaqların mənəvi-estetik zövqü, milli vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi, sağlam düşüncəli nəsil kimi formalaşması vacib məsələdir.

Bu baxımdan ölkədə fəaliyyət göstərən uşaq teatrlarının ilki olan Abdulla Şaiq adına Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrında səhnələşdirilən tamaşalara, onların hazırladıkları repertuara nəzər saldıqda bu prinsip qabarırmı, balaca tamaşaçıların buna münasibəti necədir? Teatrın direktoru, UNİMA Azərbaycan Milli Mərkəzinin prezidenti Rəşad Əhmədovla söhbətimizdə bu məsələyə toxunduq. Direktor ümumilikdə ötən dövrün teatrın fəaliyyətində önəmli hadisələrlə yadda qaldığını dedi və hazırlanacaq yeni tamaşalar, nəzərdə tutulan qastrol səfərləri, Cırdan III Beynəlxalq Kukla Teatrları Festivalı barədə məlumat verdi:

—Kukla teatri uşaqlar üçün çox önəmli rol oynayır. Uşaqlar teatr məkanı ilə ilk dəfə məhz kukla teatri vasitəsilə tanış olurlar. Ona görə də hansı personajın təsvir edilməsindən asılı olmayaraq, uşaqlarla işləyən rejissor və aktyor bütün jestlərin yumşaq olmasına fikir verməlidir. Teatrda hər kəs möcüzə görmək istəyir. Amma unutmmaq lazım deyil ki, indiki uşaqları möcüzəyə inandırmaq çətinidir. Bu səbəbdən də tamaşaları hazırlayarkən səmimi olmaq lazımdır. Bundan başqa, kukla teatrının aktyorları vokal bacarıqlara da malik olmalıdırlar. Bizim teatrda səhnə arxasında fonogramla səslənən mahnıları çox vaxt aktyorlar özləri oxuyur.

— Rəşad müəllim, ötən dövr ərzində teatrınızda nə kimi yeniliklər baş verib?

— Ötən müddət teatrın həyatı üçün çox uğurlu olub. Belə ki, bir neçə beynəlxalq müsabiqədə yer tutub mükafatlara layiq görüldük. Mərakeşdə keçirilən XII Beynəlxalq Uşaq Teatrları Festivalında iştirak etdik və festivalın birinci mükafatına layiq görüldük. Kazanda keçirilən X Beynəlxalq “Novruz” Festivalında da uğurla çıxış etdik və “Ən yaxşı tamaşa” nominasiyasında fərqləndik. Teatrımız UNİMA təşkilatına üzv oldu və qurumun Azərbaycanda Milli Mərkəzi yaradıldı.

Biz kukla teatri olaraq mütəmadi beynəlxalq festival və müsabiqələrə dəvət alırıq. Ötən mövsümdə Hindistanın Nyu Dehli şəhərində keçirilən “İşara” beynəlxalq kukla teatrları festivalında iştirak etdik. Səfər Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin dəstəyi ilə gerçəkləşdi. Festival üçün teatrın baş rejissoru Qurban Məsimovun müəllifi olduğu “Chanta trio & ...” tamaşası hazırlanmışdı. Tamaşa böyük rəğbətlə qarşılandı və daha sonra həmin səhnə əsəri ilə Rusiyanın Kurqan vilayətində keçirilən “Uçuş arzusu” festivalında da iştirak etdik.

Yola saldıığımız mövsümdə dörd yeni tamaşa ilə uşaqların görüşünə gəldik. Tamaşaların hər birinin yaradıcı heyəti üzərilərinə düşən işin öhdəsindən uğurla gəldi. Rusiyadan dəvət etdiyimiz rejissor Eduard Qaydar və rəssam Tatyana Melnikova rus xalq nağılı “Qoğal”ı fərqli yozumda təqdim etdilər. Yapon xalq nağılları əsasında “Kim daha güclüdür?” (rejissor Anar Məmmədov, rəssamı Revanə Yaqubova) hazırladığımız tamaşa da maraqla qarşılandı.

Abdulla Şaiqin hər kəsin yaxşı tanıdığı “Tıq-tıq xanım” nağılına motivləri əsasında teatrın baş rejissoru Qurban Məsimovun səhnələşdirdiyi və quruluş verdiyi “Tıq-tıq və Taq-taqın nağılı” adlı tamaşa da özünün ideya yükü, səhnə estetikası

və kukla tamaşalarına məxsus yeni strixləri ilə tamaşaçıların diqqətini cəlb etdi.

Bu sərəya “Səhrli üzük” tamaşasını da daxil edə bilərik. Azərbaycan xalq nağıllarının motivləri əsasında teatrın istedadlı gənc rejissorlarından olan Anar Məmmədovun səhnələşdirməsində hazırlanan eyniadlı tamaşa da tamaşaçıların ixtiyarına verildi.

Son olaraq “Ağ babanın nağılı” adlanan tamaşa eyniadlı Azərbaycan xalq nağıllarının motivləri əsasında səhnələşdirildi və ictimai baxışı oldu.

— Festivaldan söz düşmüşkən, bildiyim qədər bu teatr festivalı yenidən baş tutacaq.

— Bəli, dünya kukla teatrları mütəxəssisləri Bakıda yenidən bir araya gələcəklər. Milli teatrımızın tarixində ilk dəfə olaraq Bakı şəhəri Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, UNİMA Beynəlxalq Kukla Teatrları Assosiasiyası və Abdulla Şaiq adına Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrının birgə təşkilatçılığı ilə I Beynəlxalq Kukla Teatrları Festivalına ev sahibliyi etdi. 16 ölkədən 23 teatrın iştirak etdiyi birinci festival Azərbaycan teatrının inkişafını, onun ənənələrə söykənən müasir meyillərini və ümumilikdə bu sənətə olan yüksək münasibəti göstərdi. Festival çərçivəsində keçirilən simpoziuma dünyanın aparıcı teatr təşkilatlarının rəhbərləri qatıldılar. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, UNİMA Beynəlxalq Kukla Teatrları Assosiasiyasının birgə təşkilatçılığı ilə üçüncüsü reallaşacaq tədbirə dünyanın 20-dən artıq ölkəsi, onlarca teatr mütəxəssisi qatılıb həm müasir dünyanın uşaq kukla teatrlarının qarşısında duran vəzifələri müzakirə edəcəklər, həm də müxtəlif ölkələrin kukla teatri ənənələrinin səhnə təcəssümünü izləyə biləcəklər. Düşünürəm ki, bu kimi tədbirlər mədəniyyətimizin, teatr sənətimizin inkişafını müəyyən edən vacib amillərdəndir.

Ümumiyyətlə, “Azərbaycan teatri 2009-2019-cu illərdə” Dövlət Proqramına uyğun həyata keçirilən bu işlər milli teatrımızın inkişafına yönələn tarixi addım he-

sab olunmalıdır.

— Teatrın populyarlığı həm də tamaşaçı kontingentindən asılıdır. Bunun davamlılığı isə, təbii ki, repertuar siyasətində cəmləşir. Profilli teatr olaraq sizin repertuar siyasətiniz necə tənzimlənir?

— Bizim auditoriya əsasən azyaşlılar olsa da, çox tələbkərdirlər. Heç kimə sirmə deyil ki, uşağı nəyə məcbur etmək çox çətinidir. O, bizim tamaşaçı zalında əyləşsə belə, səhnədə baş verənlər onu cəlb etmədikdə istər-istəməz onda teatra maraqlı oyanmır. Ona görə də biz — rejissorlar, rəssamlar, aktyorlar balalarımızın gözünü, könülünü oxşayan yeni və maraqlı nümunələri səhnəyə gətirməyə çalışırıq.

— İndi bir çox teatrlar fərqli quruluşda, yeni yozumda tamaşalar hazırlamaq üçün yaxın-uzaq ölkələrdən teatr mütəxəssisləri dəvət edirlər. Bəyən bir tamaşanızı rusiyalı heyətin hazırlayacağını dediniz. Bu sahədə uğurlu digər faktorlar hansılardır?

— Teatrın, ümumiyyətlə, inkişafı naminə belə yaradıcılıq əlaqələri, mübadilə vacibdir. Bu heç də öz teatr mütəxəssislərimizin işini bəyənmemək anlamına gəlməməlidir. Bu gün teatr dünyadakı mədəni inteqrasiyadan kənar qala bilməz. Uğurlu inteqrasiya üçün isə müasir prosesləri fəaliyyətində tətbiq etməlidir. Bu da ilk olaraq yaradıcılıqda öz əksini tapmalıdır.

— Bu gün bölgələrdə də dövlət kukla teatrları fəaliyyət göstərir. Sizin teatr onlar üçün bir növ “ana teatr” sayıla bilər. Yerlərdəki kukla teatrları ilə yaradıcı əlaqələriniz varmı?

— UNİMA Azərbaycan Milli Mərkəzi idarə heyətinin 10 üzvü var ki, onların arasında həmin bölgələrdəki kukla teatrlarının və Dövlət Marionet Teatrının təmsilçiləri də var. Əlaqələrimiz, təbii ki, mövcuddur. Çünki kukla sənəti inkişaf etməlidir və biz də bir “ana teatr” olaraq bunun üçün çalışırıq. Bilirsiniz ki, hələlik Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində kukla teatri aktyorluğu fakültəsi yoxdur. Azərbaycanın kukla teatrlarında çalışan aktyorların əksəriyyəti teatrların

yetirmələridir. Bu missiya daha mütəşəkkil formada davam etməkdədir. Artıq ikinci ildir ki, bizdə teatr studiyası fəaliyyət göstərir. Bu sənətə marağı olan gənclərin toplaşdığı studiyanın müddəti bitdikdən sonra bəhrələndiyimiz hər hansı insani ştata götürürük və aktyor kimi bizim teatrda fəaliyyətini davam etdirir.

Yerlərdəki kukla teatrları ilə yaradıcılıq mübadiləsi də var. Bir neçə il bundan əvvəl Salyan Dövlət Kukla Teatrında M.F.Axundzadənin yubileyi ilə əlaqədar hazırlanan “Xırs quldurbasan” tamaşasına R.Əlizadə quruluş verdi. Tamaşanın baş rəssamı isə bizim teatrın rəssamı L.Quluzadə idi. Digər teatrlar da belə bir istəkdə olsalar, biz müsbət cavab verməyə hazırıq.

— Teatrlarımızın beynəlxalq arenaya çıxışı onun özünəməxsusluğunu, milliliyini və inkişafını göstərmək baxımından çox önəmlidir. Bu, həm də çatışmazlıqlarımızı, geridə qaldığımız məqamları da göstərmiş olur. Siz necə, bu çatışmazlıqları hiss edirsinizmi?

— Biz hər hansı bir xarici ölkədə olarkən və ya onların teatrlarını qonaq edərkən inkişafımızın hansı həddə olduğunu aydın görürük. Təsəvvür edin ki, sovetlər dönəmində hər hansı ölkəyə qastrola gedərkən onların teatrlarına, texniki mümkünatına heyran qalırdıq. Artıq bizim teatrın təmirindən sonrakı təchizatı sayəsində hər hansı ölkədən nəinki geri olmadığımızı, əksinə, onları qabaqladığımızı gördük. Hətta bir çox festivallarda biz texniki məsələlər ucbatından tamaşanın müəyyən detallarını çıxarmalı oluruq. Çünki onlarda bizdə olan avadanlıq yoxdu.

— Kukla teatrlarının, belə deyək, aparıcı siması olan kuklaların istehsalı məsələsində vəziyyət nə yerdədir?

— Kukla teatrında istehsal olunan kuklalar başqalarından, təbii ki, öz mexanikasına görə fərqlənir. Ümumilikdə kuklaların hazırlanma prosesi hər yerdə eynidir. Sadəcə olaraq, çox şey o nümunələrə hazırlayan mexanikin, konstruktorun fantaziyasından asılıdır.

— Rəşad müəllim, bir insanın teatral olması, teatri sevməsi üçün uşaq-lıqdan teatrla ünsiyyəti vacibdir. Deməli, insanlarda teatra sevgini aşılamaq missiyası daha çox uşaq teatrlarının üzərinə düşür. Amma bu günün də uşağının, tamaşaçısının teatrdan tələbləri başqadır. Siz necə, azyaşlı tamaşaçıların teatra münasibətində dəyişiklik görürsünüz mü?

— Kukla teatrında tamaşa hazırlamaq bəlkə də bütün teatrlardan çətinidir. Çünki bizim tamaşanı həm uşaq, həm də onu tamaşaya gətirən valideyni bəyənəməlidir. Uşaqların bəyənəməyinə heç bir şübhəmiz olmur, bunu balacaların həvəslə tamaşalara gəlməsində, onu sonadək izləməsində görürük.

— Repertuarınız necə müəyyən olunur?

— Hər bir teatrın repertuar siyasəti var. Hazırda bizim repertuarda 20-dən çox tamaşa və orada əksər klassiklərin əsərləri yer alıb. Elə tamaşalar, nağıllar da var ki, daim bizim repertuardadır.

— Son olaraq teatrınız nəzdində fəaliyyət göstərən “Oyuq” teatr-studiyasının işindən də söz açmanızı xahiş edirəm.

— Nazirliyin dəstəyi ilə fəaliyyətini davam etdirən studiya istedadlı uşaqları öz ətrafına toplayıb. Teatra ştata qəbul edilən aktyorlar da ilk olaraq bu studiyada fəaliyyətə cəlb olunurlar. Studiyada həm də azyaşlı uşaqlardan ibarət qrup da fəaliyyət göstərir. Festival və müsabiqələrə dəvət alan studiya üzvləri hər zaman uğurları ilə bizi sevindirirlər. Yeddi yaşlı Aylin Nəcəfli Bolqarıstanın Varna şəhərində uşaqlar arasında keçirilən “Golden Sparkles European Music Festival”da ölkəmizi layiqincə təmsil edib. “Tıq-tıq xanım” cizgi filminin soundtraki və musiqisi Cahangir Zülfüqarova, sözləri Elçin Nəsirliyə aid “İşıqlı dünya” mahnısını səsləndirən balaca istedad “Ən yaxşı ifaçı” və “Yüksək artistlik” qabiliyyətinə görə mükafatlandırılıb.

**Zabit CAVADOV,
“Respublika”.**